

|                            |                                |
|----------------------------|--------------------------------|
| Súd:                       | Najvyšší súd SR                |
| Spisová značka:            | 8Cdo/80/2018                   |
| Identifikačné číslo spisu: | 1112211249                     |
| Dátum vydania rozhodnutia: | 19.08.2019                     |
| Meno a priezvisko:         | JUDr. Ladislav Górász          |
| Funkcia:                   | sudca                          |
| ECLI:                      | ECLI:SK:NSSR:2019:1112211249.1 |

## UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne J. U. Y., bývajúcej v U., zastúpenej spoločnosťou Aequitas s.r.o. so sídlom v Banskej Bystrici, Dolná 19, IČO: 36 628 841, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Jaroslav Lovašš, proti žalovanej Slovenskej republike, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Pribinova 2, o náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 14.775 eur, ktorý spor bol vedený na Okresnom súde Bratislava I pod sp.zn. 12C/83/2012, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 18. januára 2018 sp.zn. 9Co/320/2016, takto

### rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovanej nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania

### Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 29. apríla 2016 č.k. 12C/83/2012-291 zamietol žalobu, ktorou žalobkyňa požadovala, aby súd rozhodol o splnení povinnosti žalovanou zaplatiť jej náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 14.775 eur za nesprávny úradný postup orgánu verejnej moci. Za nesprávny postup, v dôsledku ktorého trpela dôvodnými obavami a strachom o svoj život i život svojho syna, žalobkyňa považovala konanie Okresného riaditeľstva Policajného zboru, odbor poriadkovej polície, oddelenia dokladov Banská Bystrica, ktoré po zmene zákona č. 190/2003 Z.z. o strelných zbraniach a strelive a o zmene a doplnení niektorých zákonov vykonanej zákonom č. 440/2009 Z.z., na základe ktorého už tu nebol dôvod na zaistenie jej strelných zbraní a zbrojného preukazu, bezodkladne nerozhodlo o zastavení správneho konania a vrátení strelných zbraní a zbrojného preukazu, ale urobilo tak so značným omeškaním, rok a pol po nadobudnutí účinnosti pre ňu priaznivej novely zákona. Súd prvej inštancie vychádzal z toho, že žalobkyňa zo znakov skutkovej podstaty vzniku zodpovednosti štátu síce preukázala nesprávnosť úradného postupu orgánu verejnej moci a rovnako aj vznik nemajetkovej ujmy, za ktorú žalobkyňa považovala strach o svoj život a zdravie a život a zdravie svojho syna, nie však aj príčinnú súvislosť medzi protiprávnym správaním orgánu verejnej moci a vzniknutou nemajetkovou ujmov. Podľa súdu prvej inštancie: „Nemajetková ujma označená navrhovateľkou ako strach o život a zdravie seba a svojho syna podľa názoru súdu nie je v príčinnej

súvislosti so 17 mesačnými, preukázanými prietahmi v konaní Okresného riaditeľstva PZ, odbor poriadkovej polície, oddelenia dokladov Banská Bystrica, o vrátenie vecí zadržaných navrhovateľke rozhodnutím Okresného riaditeľstva PZ, odbor poriadkovej polície, oddelenia dokladov Banská Bystrica č.p.: ORP-900-3/PP-ODEZ-2007 zo dňa 13.9.2007, zbrojného preukazu a zbraní. Sama navrhovateľka totiž v o svojej výpovedi uviedla, že vzhľadom na okolnosti, ktoré sa jej diali, je ťažké oddeliť nemajetkovú ujmu z titulu nesprávneho úradného postupu uplatňovanú v tomto konaní, od udalostí pred 1.11.2009, kedy nadobudol účinnosť zákon č. 190/2003 Z.z. Sama navrhovateľka pred súdom vo svojej výpovedi tiež uviedla, že strach o život a zdravie seba a svojho syna mala od vtedy, ako sa jej W. S. vyhrážal smrťou, a to podľa vykonaného dokazovania článkami z printových médií z obdobia rokov 2005 - 2007 [...] V týchto článkoch je citovaná navrhovateľka tak, že W. S. sa jej vyhrážal likvidáciou už v roku 2002 a že sa o boji o život, že obavy z S. má už štyri roky, nenávisť voči nej W. S. neskrýval ani na jej pojednávaní, kde verejne vyhlásil, že ju zabije. Sama navrhovateľka pred súdom vo svojej výpovedi uviedla tiež, že z dôvodu všetkých popísaných udalostí, pod vplyvom psychického stresu musela opustiť vlastný byt a dom vo februári 2005, kedy odišla k bratovi. To, že strach o život mala navrhovateľka v príčinnej súvislosti s vyhrážkami W. S., ktorý ju chcel zavraždiť, potvrdila vo svojej výpovedi aj svedkyňa G. U.. Svedok JUDr. H. Y. zas obavy navrhovateľky o život spájal s ukončením ochrany navrhovateľky Úradom pre ochranu verejných činiteľov v roku 2006 - 2007 a okolnosťami, ktoré sa navrhovateľke diali, ako predbiehajúce autá, prenasledovania, úteky. Svedok T. U. síce potvrdil, že navrhovateľka mala po zaistení zbrane obavy o život, bola plachejšia a ostražitejšia, ale aj pred tým mala strach o život, že W. S. plánoval jej vraždu a preto mala aj pridelenú ochranu. Aj JUDr. H. U. vo svojej výpovedi potvrdil, že hon na navrhovateľku sa začal potom ako riešila spor týkajúci sa spoločnosti RAŠELINA QUIDO a.s. a spoločnosť sa dostala do konkurzu.“ K návrhu žalobkyne na vykonanie dokazovania výsluchom svedkov H. S. a W. Y., členov ochranky z Úradu na ochranu ústavných činiteľov, súd prvej inštancie uviedol, že tento dôkaz nevykonal, pretože minister vnútra Slovenskej republiky menovaných neoslobodil od povinnosti mlčanlivosti.

2. Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 18. januára 2018 sp.zn. 9Co/320/2016 potvrdil odvolaním žalobkyne napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie. V celom rozsahu sa stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia a na zdôraznenie jeho správnosti, okrem iného, tiež uviedol: „Žalobkyňa vznik nemajetkovej ujmy a jej výšku odôvodňovala strachom o život a zdravie seba a svojho syna. Avšak táto nemajetková ujma (strach o život a zdravie seba a svojho syna) zjavne, ako vyplynulo z konania, nie je následkom nesprávneho úradného postupu (t.j. konštatovaných prietahov v období od 1.11.2009 do 30.3.2011). Strach žalobkyne o svoj a synov život bol už pred tým, ako došlo k nesprávnemu úradnému postupu. Sama žalobkyňa už v žalobe uviedla, a potvrdila to aj vo svojej výpovedi, že sa začala obávať o seba a svojho syna potom ako ona ako sudca Krajského súdu v Banskej Bystrici v zmenkovom konaní sp.zn. 2 Zm 43/199 rozhodla o platnosti zmenky v prípade spoločnosti RAŠELINA QUIDO, a.s., na čo bol na majetok spoločnosti uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici dňa 27.2.2001 sp.zn. 36-24 K 323/00 vyhlásený konkurz. Následne sa jej obavy ešte zvýšili v období rokov 2004 až 2008 keď bola kauza spoločnosti RAŠELINA QUIDO, a.s. medializovaná a to aj z dôvodu obvinenia predsedu predstavenstva W. S. z prípravy vražd subjektov zúčastnených na konaní ... Odvolací súd zastáva v súlade so súdom prvej inštancie názor, že žalobkyňa nepreukázala, že prietahy ako nesprávny úradný postup bol jedinou príčinou vzniku škody. Ak príčinou škody je iná skutočnosť zodpovednosť za škodu nenastáva. Taktiež aplikujúc test *conditio sine qua non* nemajetková ujma tak ako si ju uplatňuje žalobkyňa by na jej strane vznikla i keby nedošlo k prietahom v konaní pred v konaní na Okresnom riaditeľstve PZ, odbor poriadkovej polície, oddelenia dokladov Banská Bystrica a to vzhľadom na skutočnosti popísané vyššie. Nesprávny úradný postup - prietahy je preto ako príčina vzniku škody vylúčená.“ Podľa odvolacieho súdu je nenáležitý ani odkaz žalobkyne na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp.zn. I. ÚS 689/2014-35, pretože závery v ňom obsiahnuté, týkajúce sa dôkazného bremena, nie je možné primerane aplikovať aj na predmetné konanie.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu žalobkyňa podala dovolanie. Odôvodnila ho tým, že v konaní došlo k vade podľa § 420 písm. f/ CSP a že napadnuté rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci v otázke, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

4. Vádu konania spočívajúcu v tom, že súd neprávny postupom jej znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces vidí žalobkyňa v tom, že súd nevykonával dôkaz výsluchom svedkov H. S. a W. Y., ktorí ako pracovníci Úradu na ochranu ústavných činiteľov a diplomatických misí jej poskytovali osobnú ochranu a mohli sa vyjadriť k miere obáv a strachu, ktorými trpela a k miere ich intenzity počas obdobia, v ktorom mala v držbe strelnú zbraň na osobnú ochranu a počas obdobia, kedy jej bola táto zbraň zaistená. Súd navrhovaný dôkaz nevykonával, z dôvodu, že menovaní príslušníci Policajného zboru neboli podľa § 80 ods. 3 zákona číslo 171 / 1993 Z.z. o policajnom zbore v znení neskorších predpisov oslobodení od povinnosti mlčanlivosti ministrom vnútra Slovenskej republiky alebo prezidentom Policajného zboru. Žalobkyňa tvrdí, že uvedení svedkovia nemali byť vypočutí vo vzťahu k okolnostiam týkajúcim sa výkonu ich služby, ale výlučne k okolnostiam týkajúcim sa samotnej žalobkyne a obáv, ktoré prežívala. Vzhľadom na uvedené potom platí, že svedkovia mali byť vypočutí k otázkam, ktorých utajenie nie je v záujme fyzickej osoby na prospech ktorej Zákon o policajnom zbore zákonnú povinnosť mlčanlivosti nariaďuje. Naostatok, svedkovia sa k týmto skutočnostiam už v minulosti vyjadrovali v iných konaniach. Popritom svedkov mal od povinnosti mlčanlivosti oslobodiť minister vnútra Slovenskej republiky, t.j. osoba, ktorá je vrcholným predstaviteľom orgánu verejnej moci, ktorý je ako ústredný orgán štátnej správy, pod ktorý patrí policajný zbor Slovenskej republiky, t.j. žalovaným v predmetnom konaní. Rozhodnutie ministra vnútra Slovenskej republiky o neoslobodení svedkov od povinnosti mlčanlivosti pritom nebolo nijako odôvodnené. Podľa žalobkyne žalovaný tak vykonanie dôkazu zmaril, ktorý jeho postup mal súd sankcionovať v súlade s § 203 ods. 2 CSP, a teda mal tvrdenie žalobkyne považovať za preukázané.

5. Nesprávnosť právneho posúdenia veci podľa žalobkyne spočíva v posúdení otázky príčinnej súvislosti medzi súdom ustáleného nesprávneho úradného postupu a vzniknutou nemajetkovou ujmom. Súd dôvodil, že žalobkyňa by trpela strachom a obavami o život a zdravie seba a svojho syna aj v prípade, pokiaľ by žalovaná postupovala vo veci riadne. Príčinou strachu žalobkyne boli podľa názoru súdu vyhrážky W. S. a nie nesprávny úradný postup žalovaného. Súd pri riešení otázky príčinnej súvislosti teda vychádzal výlučne z doktríny *conditio sine qua non*, ktorej podstata spočíva v skúmaní otázky, či by ku škode došlo aj bez správania žalovaného. Opomenul ale zohľadniť iné doktríny skúmania príčinnej súvislosti, medzi ktoré patrí napríklad koncept „straty šance“ alebo koncept „podielu na škode“. V spore bolo nepochybne preukázané, že žalobkyňa trpela dôvodnými obavami a strachom o život svoj a svojho syna. Je nepochybné, že tento strach nebol vyvolaný výlučne nesprávnym úradným postupom žalovanej, t.j. neexistuje stopercentná príčinnosť medzi nesprávnym úradným postupom žalovanej a nemajetkovou ujmom žalobkyne. Rovnako je však nepochybné, že protiprávny stav, kedy žalobkyňa nebola vrátená legálne držaná strelná zbraň, ktorú si zaobstarala na svoju ochranu, prispela a podieľala sa na vzniku nemajetkovej ujmy, ktorá by bola menšia, keby k takémuto protiprávnemu postupu žalovanej nedošlo. Žalobkyňa citovala z (bližšie neurčeného) rozhodnutia Ústavného súdu Českej republiky a Ústavného súdu Slovenskej republiky sp.zn. I. ÚS 689/2014. V súvislosti so skúmaním príčinnej súvislosti medzi nesprávnym úradným postupom a vznikom nemajetkovej ujmy žalobkyňa poukázala aj na rozhodnutie publikované v Zbierke rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu Českej republiky pod číslom R 21/1992, z ktorého možno podľa nej vyvodiť záver aplikovateľný aj na daný spor, že samotná skutočnosť, že protiprávne konanie žalovaného dovŕšilo už existujúci nepriaznivý stav (už existujúce obavy a strach) nie je postačujúca na vylúčenie príčinnej súvislosti medzi takýmto konaním a vznikom škody. Vzhľadom na uvedené bolo podľa žalobkyne povinnosťou súdu skúmať, či a do akej miery protiprávne konanie žalovanej prispelo k strachu a obavám žalobkyne, t.j. do akej miery sa konanie žalovanej podieľalo na tom, že strach a obavy žalobkyne sa nezmenšili alebo úplne nezmizli, hoci mohli (v prípade držby strelnej zbrane na vlastnú ochranu by bol strach menší alebo by úplne zmizol), a to na základe doktríny „straty šance“ a doktríny „podielu na škode“. Žalobkyňa ďalej tvrdí, že všetci svedkovia vypočutí súdom sa zhodli na tom, že prežívala menšie obavy a strach počas obdobia, kedy mala v držbe strelné zbrane na vlastnú ochranu. Nie je možné od nej požadovať, aby iným spôsobom, než svedeckými výpoveďami osôb, ktoré ju v rozhodnom čase poznali, preukazovala svoj duševný stav a jeho prípadné zmeny v dôsledku protiprávneho konania žalovanej. Požadovať iné dôkazy na skúmanie jej „vnútorného sveta“ je potrebné považovať za „*probatio diabolica*“, t.j. za nemožný dôkaz, ktorý sa nedá obstať. V prípade nemožných dôkazov je dokazovanie potrebné nahradiť úvahou súdu, či by každý človek, ktorý by sa ocitol v obdobnej situácii prežíval alebo reagoval obdobným spôsobom. Vychádzajúc

z takejto racionálnej úvahy nie je pochybnosť, že každá osoba by za okolností obdobných okolnostiam, v ktorých sa ocitla žalobkyňa reagovala rovnako a aj jej vnútorné prežívanie by bolo rovnaké. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti podľa žalobkyne súd nesprávne vyriešil právnu otázku, ktorou je posudzovanie miery preukázania príčinnej súvislosti, kedy trval na stopercentnom objektívnom preukázaní príčinnej súvislosti napriek tomu, že viaceré doktríny právneho výkladu od takejto požiadavky upustili a zároveň nepripustili nahradenie nemožného dôkazu racionálnou úvahou súdu.

6. Žalobkyňa z týchto dôvodov navrhla napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a tiež rozsudok súdu prvej inštancie zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

7. Žalovaná navrhla dovolanie žalobkyne odmietnuť. Poukázala na rozhodnutie veľkého senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 19. apríla 2017 sp.zn. 1VCdo/2/2017, podľa ktorého kumulácia dôvodov prípustnosti dovolania podľa § 420 CSP a § 421 CSP nie je prípustná a ak sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti podľa oboch ustanovení, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 CSP. Podľa žalovanej ale dôvody prípustnosti podľa ostatne uvedeného ustanovenia nie sú dané.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), najprv pristúpil k skúmaniu splnenia ďalších podmienok dovolacieho konania a predpokladov prípustnosti dovolania.

9. Dovolací súd, reagujúc na návrh žalovanej (orgánu štátu konajúceho v jej mene) odmietnuť dovolanie žalobkyne, pretože ňou tvrdená vada konania podľa § 420 písm. f/ CSP nie je daná a na tvrdenie o prípustnosť dovolania podľa § 421 CSP sa už podľa rozhodnutia veľkého senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 19. apríla 2017 sp.zn. 1VCdo/2/2017 neprihliada, považuje na úvod odôvodnenia svojich záverov uviesť, že zrejme uniklo pozornosti žalovanej, že uznesením z 21. marca 2018 sp.zn. 1VCdo/1/2018 sa veľký senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky odklonil od svojho skoršieho rozhodnutia a vyslovil právny názor, že kumulácia dovolacích dôvodov podľa § 420 CSP a § 421 CSP je prípustná.

10. Podľa § 420 písm. f/ CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podľa § 421 ods. 1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

11. Pokiaľ ide o prípustnosť dovolania dovolateľa podľa § 420 písm. f/ CSP, dovolací súd uvádza, že znakmi vady zmätočnosti konania podľa tohto ustanovenia sú: a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

12. Vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP vidí žalobkyňa v tom, že súd nevykonával dôkaz výsluchom svedkov H. S. a W. Y., ktorí ako pracovníci Úradu na ochranu ústavných činiteľov a diplomatických misií jej poskytovali osobnú ochranu a mohli sa vyjadriť k miere obáv a strachu, ktorými trpela a k miere ich intenzity počas obdobia, v ktorom mala v držbe strelnú zbraň na osobnú ochranu a počas obdobia, kedy jej bola táto zbraň zaistená. Keďže uvedení svedkovia nemali byť vypočutí vo vzťahu k okolnostiam týkajúcim sa výkonu ich služby, ale výlučne k okolnostiam týkajúcim sa samotnej žalobkyne a obáv, ktoré prežívala, mohli a mali byť vypočutí k otázkam, ktorých utajenie nie je v záujme fyzickej osoby, na prospech ktorej Zákon o policajnom zbore zákonnú povinnosť mlčanlivosti nariaďuje. Rozhodnutie ministra vnútra Slovenskej republiky ako vrcholného predstaviteľa orgánu verejnej moci, ktorý koná v

mene žalovanej o neoslobodení svedkov od povinnosti mlčanlivosti bolo zmarením vykonania dôkazu, ktorý postup mal súd sankcionovať a mal tvrdenie žaloby v tejto časti považovať za preukázané.

13. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp.zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

14. Právo navrhovať dôkazy, resp. právo vyjadrovať sa k vykonaným dôkazom nemožno zamieňať s rozhodovaním súdu o tom, ktoré z navrhnutých dôkazov vykoná. Nevykonanie dôkazov podľa návrhov alebo predstáv žalobcu nie je ani postupom, ktorým by mu súd odňal možnosť konať pred súdom, lebo rozhodovanie o tom, ktoré dôkazy budú vykonané, patrí výlučne súdu, a nie účastníkom konania. Ak súd niektorý dôkaz nevykoná, môže to viesť nanajvýš k jeho nesprávnym skutkovým záverom, a teda v konečnom dôsledku aj k nesprávnemu rozhodnutiu, nie však k zmätočnosti rozhodnutia (uznesenie dovolacieho súdu SR z 23. apríla 2015 sp.zn. 4Cdo/126/2014). Ak by teda súd dôkaz výsluchom navrhovaných svedkov nevykonával, hoci tak urobiť mohol (k tomu viď nižšie body 15. a 16.), svojím postupom by nezneškodnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

15. Podľa § 124 O.s.p. účinného v čase rozhodnom pre posúdenie opodstatnenosti tvrdenia predmetnej vady konania dokazovanie treba vykonávať tak, aby sa zachovala povinnosť mlčanlivosti o utajovaných skutočnostiach chránených podľa osobitných zákonov a iná zákonom ustanovená alebo štátom uznaná povinnosť mlčanlivosti. V týchto prípadoch možno vykonávať výsluch len vtedy, ak svedka oslobodil od povinnosti mlčanlivosti príslušný orgán alebo ten, v ktorého záujme má túto povinnosť. To platí primerane i tam, kde sa vykonáva dôkaz inak ako výsluchom. V prípadoch uvedených v tomto ustanovení svedok viazaný povinnosťou mlčanlivosti nemá možnosť rozhodnúť, či bude alebo nebude vypovedať. Ani súd, ktorý nesie konečnú zodpovednosť za zachovanie povinnosti mlčanlivosti bez ohľadu na to, či sa strany sporu alebo svedkovia povinnosti mlčanlivosti nedovoľávajú, nemá možnosť ignorovať rozhodnutie príslušného orgánu o neoslobodení od povinnosti mlčanlivosti, prípadne preskúmať jeho dôvodnosť alebo rozsah a rozhodnúť o tom, či svedok bude alebo nebude vypovedať. Proces vykonávania dokazovania ako súčasť základného práva na súdnu ochranu je uvedeným ustanovením do určitej miery obmedzený, lebo tieto ustanovenia bránia súdu v možnosti vykonať niektoré svedecké výsluchy ako dôkazy, aj keby mohli byť pre správne rozhodnutie vo veci podstatné. Toto obmedzenie vykonávania niektorých dôkazov je dané vo verejnom záujme, ktorý sa ocitá v kolízii so základným právom na súdnu ochranu.

16. Vzhľadom na uvedené by nebolo možné účinne vyčítať súdu prvej inštancie, že súc viazaný rozhodnutím podpredsedu vlády a ministra vnútra Slovenskej republiky z 23. februára 2016 č. SITB-OB4-2016/000409-005 o neoslobodení od povinnosti mlčanlivosti, resp. z 23. februára 2016 č. SITB-OB4-2016/000409-006 o neoslobodení od povinnosti mlčanlivosti o utajovaných skutočnostiach, nevykonával dôkaz výsluchom svedkov H. S. a W. Y., príslušníkov Úradu na ochranu ústavných činiteľov a diplomatických misíí. Keďže súd (ktorý nesie konečnú zodpovednosť za zachovanie povinnosti mlčanlivosti bez ohľadu na to, či sa strany sporu alebo svedkovia povinnosti mlčanlivosti nedovoľávajú) nemá možnosť ignorovať rozhodnutie príslušného orgánu o neoslobodení od povinnosti mlčanlivosti, prípadne preskúmať jeho dôvodnosť alebo rozsah a rozhodnúť o tom, či svedok bude alebo nebude vypovedať, za nenáležité považuje dovolací súd aj tvrdenie žalobkyne, že žalovaný vykonanie dôkazu zmaril, ktorý jeho postup mal súd „sankcionovať“, mal tvrdenia žalobkyne považovať za preukázané.

17. Vychádzajúc z týchto záverov dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne podľa § 420 písm. f/ CSP nie je prípustné, pretože procesným postupom súdu jej nebolo znemožnené, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

18. Žalobkyňa prípustnosť dovolania vyvodzuje aj z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

19. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní, a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom.

20. Podľa žalobkyne súd nesprávne vyriešil „právnú“ otázku, ktorou je posudzovanie miery preukázania príčinnej súvislosti, keď trval na stopercentnom objektívnom preukázaní príčinnej súvislosti, napriek tomu, že viaceré doktríny právneho výkladu od takejto požiadavky upustili a zároveň nepripustil nahradenie nemožného dôkazu racionálnou úvahou súdu.

21. Dovolací súd v svojich skorších rozhodnutiach, napr. v rozhodnutiach z 30. júna 2010 sp.zn. 5Cdo/126/2009, z 31. januára 2012 sp.zn. 6MCdo/11/2010, z 27. júna 2018 sp.zn. 8Cdo/112/2017 dospel k záveru, že príčinná súvislosť (kauzálny nexus) je podstatným prvkom zodpovednostnej skutkovej podstaty. Vyžaduje sa, aby protiprávne konanie (delikt, nezákonné rozhodnutie, nesprávny úradný postup) a vznik škody boli v logickom slede (nexus = spojenie, súvislosť, sled), teda aby protiprávne konanie bolo príčinou a vznik škody vrátane jej rozsahu následkom tejto príčiny. Nestačí iba pravdepodobnosť príčinnej súvislosti, či okolnosti nasvedčujúcej jej existencii; príčinnú súvislosť treba vždy preukázať. Rozhodujúca je vecná súvislosť príčiny a následku a túto nemožno riešiť vo všeobecnej rovine, ale vždy v konkrétnych súvislostiach. Príčinou vzniku škody môže byť len také konanie (alebo opomenutie), bez ktorého by škodný následok nevznikol. Základom je úvaha (test *conditio sine qua non* spoločný pre takmer všetky právne systémy Európskej únie), či by škodlivý následok nastal bez konania škodcu. Ak by tomu tak bolo, príčinná súvislosť by daná nebola. Podľa teórie tzv. adekvátnej príčinnej súvislosti, príčinná súvislosť je daná vtedy, ak je škoda podľa všeobecnej povahy, obvyklého chodu vecí a skúseností adekvátnym dôsledkom protiprávneho úkonu. Súčasne však musí byť preukázané, že škoda by bez tejto príčiny nebola nastala. Otázka príčinnej súvislosti medzi určitým protiprávnym konaním a konkrétnou škodou je otázkou skutkovou. Jej existenciu zisťuje súd, ktorý so zreteľom na konkrétne okolnosti vyhodnocuje, či tu príčinná súvislosť je alebo nie. Pri riešení otázky príčinnej súvislosti je právnym posúdením veci vymedzenie, medzi akou ujmom (ako následkom) a akou skutočnosťou (ako príčinou) tejto ujmy má byť príčinná súvislosť zisťovaná. Pre posúdenie zodpovednosti za škodu má preto zásadný význam otázka, v čom konkrétne spočíva škoda (majetková ujma), za ktorú je požadovaná náhrada. Práve vo vzťahu medzi konkrétnou ujmom poškodeného (ak vznikla) a konkrétnym konaním škodcu (ak je protiprávne), prípadne inou skutočnosťou (ak bola tvrdená a preukázaná), sa zisťuje príčinná súvislosť. Pravda, protiprávny úkon nemusí byť jedinou príčinou vzniku škody (kumulatívna kauzalita), stačí, že je jednou z príčin, a to príčinou dôležitou, podstatnou a značnou. Treba tiež rozlíšiť, či v konkrétnom prípade viac skutočností v jednom okamihu spolupôsobilo na vzniku toho istého škodlivého následku (konkurenčná kauzalita) alebo či jedna skutočnosť vylučuje druhú, prípadne či novou skutočnosťou došlo k prerušeniu pôvodného dejového sledu. V tejto súvislosti možno poukázať aj na Princípy európskeho deliktneho práva (*Principles of European Tort Law - PETL*), ktoré (ako dielo popredných predstaviteľov európskej civilistiky z prostredia akademickej obce i právnej praxe) právnický vymedzujú príčinnú súvislosť ako predpoklad zodpovednosti za škodu (porovnaj Luboš Tichý, Jiří Hrádek et al., *Prokazování příčinné souvislosti*

multikauzálných škod, Univerzita Karlova v Prahe 2010, str. 89). Podľa týchto princípov (čl. 3:104, bod 1), ak určitá skutočnosť viedla neodvratne k spôsobeniu škody, následná skutočnosť, ktorá by sama spôsobila tú istú škodu, nemôže byť braná do úvahy (nemožno na ňu brať zreteľ). Pre posúdenie vzniku zodpovednosti za škodu má preto zásadný význam otázka, v čom konkrétne spočíva škoda (majetková ujma), za ktorú je náhrada požadovaná. Práve vo vzťahu medzi konkrétnou ujmovou poškodeného (pokiaľ vznikla) a konkrétnym konaním škodcu (ak je protiprávne) sa zisťuje príčinná súvislosť. Pri zisťovaní príčinnej súvislosti treba škodu izolovať zo všeobecných súvislostí a skúmať, ktorá príčina ju vyvolala. Pritom nie je rozhodujúce časové hľadisko, ale vecná súvislosť príčiny a následku; časová súvislosť ale napomáha pri posudzovaní vecnej súvislosti. V postupnom slede javov je každá príčina niečím vyvolaná (sama je následkom niečoho) a každý ňou spôsobený následok sa stáva príčinou ďalšieho javu. Zodpovednosť však nemožno robiť závislou na neobmedzenej kauzalite. Atribútom príčinnej súvislosti je totiž „priamosť“ pôsobenia príčiny na následok, pri ktorej príčina priamo (bezprostredne) predchádza následku a vyvoláva ho. Vzťah príčiny a následku musí byť preto priamy, bezprostredný, neprerušovaný; nestačí, ak je iba sprostredkovaný. Pri zisťovaní príčinnej súvislosti treba v dôsledku toho skúmať, či v komplexe skutočností prichádzajúcich do úvahy ako (priama) príčina škody existuje skutočnosť, s ktorou zákon spája zodpovednosť za škodu (ujmu).

22. Pri riešení otázky príčinnej súvislosti bolo v danej veci právnym posúdením veci vymedzenie medzi akou ujmovou (podľa žalobkyne strach o svoj život a zdravie a život a zdravie jej syna) a akou skutočnosťou ako príčinou tejto ujmy (podľa žalobkyne nesprávnym úradným postupom orgánu verejnej moci) má byť príčinná súvislosť zisťovaná. Avšak otázka, či medzi žalobkyňou tvrdeným protiprávnym konaním orgánu žalovanej a ňou tvrdenou nemajetkovou ujmovou, bola otázkou skutkovou, riešenie ktorej nemá právnu relevanciu z hľadiska skúmania podmienok prípustnosti dovolania podľa § 421 CSP. Pokiaľ žalobkyňa tvrdí, že medzi ňou uvádzanou skutočnosťou (nesprávny úradný postup orgánu štátu) a nemajetkovou ujmovou (strach o svoj život a zdravie) je vzťah príčinnej súvislosti, resp. tvrdí, že protiprávny stav, kedy jej nebola vrátená legálne držaná strelná zbraň, ktorú s i zaobstarala na svoju ochranu, prispela a podieľala sa na vzniku nemajetkovej ujmy, ktorá by bola menšia, keby k takémuto protiprávnemu postupu žalovanej nedošlo, prehodnocuje skutkové závery odvolacieho súdu o neexistencii príčinnej súvislosti medzi konaním orgánu moci a nemajetkovou ujmovou. Posudzovanie miery preukázania príčinnej súvislosti nie je právnou otázkou. Dovolací súd so zreteľom na toto ustanovenie nemôže pri posudzovaní prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP posudzovať správnosť skutkových zistení odvolacieho súdu alebo spôsob vykonávania jednotlivých dôkazov alebo výsledok ich hodnotenia premietajúci sa do skutkových zistení. Prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia nie je spôsobilé založiť tvrdenie žalobkyne, že pri inom (podľa žalobkyne náležitejšom a úplnejšom) zistení rozhodujúcich skutkových okolností odvolacím súdom by právne závery, na ktorých spočíva napadnuté rozhodnutie, boli odlišné.

23. Najvyšší súd z týchto dôvodov dovolanie žalobkyne, prípustnosť ktorého nevyplýva z § 421 ods. 1 CSP, odmietol podľa ustanovenia § 447 písm. c/ CSP.

24. Úspešnej žalovanej dovolací súd nepriznal náhradu trov dovolacieho konania, pretože jej v tomto konaní nevznikli.

25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

### **Poučenie:**

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.